

emergence has been focused.

Key words: creativity, democratic forms, modern education, private schools.

УДК 373.2.011.3-052:316.621

Полажинець І. Ю.
магістрант 1 курсу спеціальності «Дошкільна освіта»
Іванова В. В.
кандидат психологічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ТРУДОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті проаналізовано теоретичні підходи науковців до проблеми формування соціальної активності дітей дошкільного віку; досліджено та розкрито сутність поняття «соціальна активність», підкреслюється роль соціальної активності як чинника суспільного розвитку; наголошується на необхідності формування діяльнісного ставлення дітей дошкільного віку до світу через включення їх у трудову діяльність.

Ключові слова: активність, трудова діяльність, соціальна діяльність, дошкільник, формування соціальної активності.

У період створення нового суспільства формування соціальної активності є важливою стороною виховання громадянина. Новими освітніми пріоритетами стають виховання відповідальності, творчої особистості, що усвідомлює потребу в розвитку своїх здібностей і має бажання і вміння вчитися, працювати; особистості, що прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни. Ці вимоги, що висувуються суспільством, відносяться і до сучасної дошкільної освіти. Вони припускають, перш за все, необхідність створення оптимальних умов для виховання активності особистості, спрямованих на повноцінну взаємодію з навколишнім середовищем відповідно до вікових особливостей і можливостей.

Проблема соціальної активності особистості завжди перебувала в центрі уваги дослідників. Поняття «соціальна активність» широко використовується у працях філософів, психологів, педагогів і соціологів. Різним аспектам

формування соціальної активності присвячені дослідження педагогів Є. Белозерцева, Л. Вохминої, Б. Вульфова, О. Газмана, С. Дармодехіна, Л. Захарової, А. Зосімовського, Л. Іванова. Різні аспекти проблеми виховання соціально активної особистості розкрито в працях І. Беха, О. Чугунової, Т. Мальковської, Н. Остапенко, І. Павлова та інших.

Доцільність формування на етапі дошкільного дитинства соціально активної особистості позначена в ряді досліджень і нормативних правових документах. Так, в «Концепції дошкільного виховання» відзначено, що необхідно «спонукати дітей до ініціативності та самостійності», тут визначені основні положення щодо формування не просто соціального індивіда, а соціально активної особистості. Базовий компонент дошкільної освіти передбачає формування у дітей навичок соціально визнаної поведінки, вміння орієнтуватися у світі людських взаємин, готовності співпереживати іншим, долучатися до спільної діяльності з однолітками та дорослими, оцінювати власні можливості, поважати бажання та інтереси інших людей [2].

За умов цілеспрямованого виховання для дітей старшого дошкільного віку стає актуальним поняття «соціальна активність», яку дослідники визначають як здатність дитини включатися до специфічної для певного віку діяльності з розв'язанням суспільних завдань, виявляти такий рівень психічної активності, який би сприяв отриманню результатів, значущих для інших і для себе (у плані становлення соціально значущих рис особистості) [4].

Соціальна активність не виникає спонтанно. Для її формування необхідна цілеспрямована робота, починаючи з дошкільного дитинства, оскільки тут закладається фундамент особистості, розвиваються різноманітні відносини зі світом. В процесі розвитку дитини відбувається засвоєння нею соціальних норм і правил. Процес розвитку відбувається не пасивно, а здійснюється в результаті активної взаємодії дитини з соціальним оточенням. Необхідно, щоб з самого початку така активність набувала виражений соціальний характер [1].

Дошкільний вік є найбільш сприятливим періодом для розвитку соціальної активності. Це обумовлено, з одного боку, збереженням високої сприйнятливості до соціальних впливів, з іншого - втратою безпосередності, розвитком елементів довільності, самосвідомості, внутрішніх етичних інстанцій, виникненням ієрархії мотивів, узагальненням переживань, що забезпечує дитині певний рівень свідомості і самостійності (Ш. А. Амонашвілі, Л. С. Виготський, А. Л. Венгер, Л. І. Божович,

М. І. Лісіна, В. С. Мухіна та ін.).

В ході взаємодії зі світом у дитини розвивається здатність до прояву ініціативи і старанності, через які виявляється цінність людини як соціальної істоти, міра її дієздатності в суспільстві. Різне поєднання ініціативи та старанності починає визначати індивідуальний стиль активності дитини, який стабілізується, трансформується, змінюється в ході подальшого становлення особистості.

Ретроспективний аналіз філософської, психолого-педагогічної літератури дозволяє зробити висновок, що елементи формування соціальної активності особистості завжди входили в завдання соціально-морального виховання.

В останні роки становище стало змінюватися. Впровадження особистісно-орієнтованого підходу показало, що існують інші принципи організації життєдіяльності дітей, орієнтовані на розвиток ініціативи, самостійності (Ш. А. Амонашвілі, Р. С. Буре, Е. В. Бондаревська, В. І. Логінова, В. Г. Маралов, В. А. Сітаров, І. С. Якиманська та ін.).

Наявні дослідження спрямовані на вивчення проявів активності в тому чи іншому виді діяльності і педагогічні умови її формування (М. М. Алексєєва, А. К. Бондаренко, В. Я. Воронова, С. В. Іваннікова, М. В. Крулехт, Р. Г. Казакова, Ю. Н. Рюміна, Е. К. Сулова і ін.). Однак проблема соціальної активності, її проявів і динаміки в дошкільному віці практично не вивчена. В ході пошуку підходів до вивчення соціальної активності дошкільника постало питання про вид діяльності дошкільника, в якому можна було б найбільш ефективно формувати соціальну активність. Ми в своєму дослідженні розглядаємо формування соціальної активності дітей старшого дошкільного віку в процесі трудової діяльності.

На даний момент визначено місце трудової діяльності дітей в освітньому процесі закладу дошкільної освіти і його зміст (Е. І. Корзакова, В. Г. Нечаєва, Е. І. Радіна і ін.), виділені форми організації трудової діяльності дітей (М. Машовець, Р. С. Буре, М. В. Крулехт, А. Д. Шатова і ін.), вивчено процес формування позитивного ставлення до праці, працьовитості і трудової активності дошкільнят (Г. Беленька, М. Машовець, О. Низьковська, О. Долинна та ін.), розглянуті особливості організації трудової діяльності дошкільнят в сім'ї (Л. В. Загік, Т. А. Маркова), оволодіння дітьми дошкільного віку позицією суб'єкта праці (М. В. Крулехт).

Питання організації трудової діяльності дітей старшого дошкільного віку теоретично досить добре вивчені. Однак

дані діагностичного дослідження показують, що формування соціальної активності через організацію дитячої трудової діяльності не знаходить належного втілення в практиці роботи дошкільних освітніх установ. При існуючій поліваріативності освітніх програм, що реалізуються в закладах дошкільної освіти, головним при організації трудової діяльності дітей залишається прагнення педагогів здійснити програмні вимоги, домогтися, щоб діти засвоїли суму знань і умінь, які визначені часто без урахування реального рівня розвитку дітей, тоді як трудова діяльність забезпечує виховний вплив на особистість дитини, задоволення потреби дитини в спільній діяльності.

На наш погляд, одна з причин такого становища полягає в тому, що в «Концепції дошкільного виховання» висловлено декілька суперечливе положення щодо обов'язковості трудового виховання і його місця в різнобічному розвитку особистості дитини, є пряма критика на адресу традиційного підходу до трудового виховання дошкільників. «Концепція...» виключає саме поняття «трудова виховання», а включає формування діяльно-практичного відношення до світу. Тут дитина прилучається до тих соціально вироблених форм активності, які утворюють способи спрямованого перетворення світу – способи постановки мети, вибору засобів і визначення черговості і послідовності їх застосування (планування), прогнозування можливих ефектів дій. Дошкільнята навчаються долати труднощі, контролювати виконання дій, оцінювати результати. У дітей виникає прагнення дбайливо відноситися до природного середовища, зберігати і примножувати в міру своїх сил багатства природи, виникає прагнення самому зробити те, що доступно іншому.

Таким чином, сучасна ситуація визначає необхідність оновлення підходів до організації трудової діяльності дошкільнят, пошуку, актуальних методів і засобів, що сприяють ефективному формуванню соціальної активності у трудовій діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Перспективу подальших досліджень цієї проблеми вбачаємо у розробленні методики формування соціальної активності дитини старшого дошкільного віку у трудовій діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева, М. Воспитание социальной активности / М. Алексеева // Дошкольное воспитание. – 1985. – № 11. – С.31-35.
2. Базовий компонент дошкільної освіти : нова редакція / НАПН України. – Київ, 2012. – 25 с.
3. Бугерко, П.И. Воспитание самостоятельности в труде /

П.И. Бугерко // Трудовое воспитание детей дошкольного возраста. – М. : Просвещение, 1984. – С.55-59.

4. Соціологія: словник термінів і понять / за ред. Є.А. Біленького, М.А. Козловця. – К. : Кондор, 2006. – 370 с.

The article analyzes the theoretical approaches of scientists to the problem of formation of social activity of children of preschool age; the essence of the concept of «social activity» is explored and revealed, the role of social activity as a factor of social development is emphasized; stresses the need to form an active attitude of children of preschool age to the world through their inclusion in work activities.

Key words: activity, labor activity, social activity, preschooler, formation of social activity.

УДК 373.3.091.33:004:001.895

Поп М. Б.
студентка IV курсу спеціальності «Початкова освіта»

Брижак Н. Ю.
к.пед. наук, доцент,
Мукачівський державний університет,

УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті розглянуто поняття інновація, інноваційні педагогічні технології. Розкриті умови ефективного застосування інноваційних педагогічних технологій у навчально-виховному процесі сучасної початкової школи.

Ключові слова: інновація, умова, інноваційні педагогічні технології, початкова школа.

Основною метою сучасної початкової освіти є створення умов для розвитку і самореалізації особистості молодшого школяра. Тому пріоритетним напрямком державної політики в сучасній освіті є її особистісна орієнтація, у реалізації якої пріоритетна роль відводиться вчителю початкових класів, який формує майбутній потенціал гуманного суспільства і спроможний до інноваційної педагогічної діяльності.

Вважаємо необхідним зазначити, що інноватика в педагогіці існує на двох рівнях: теоретичному і практичному.